

Razvoj trgovine i domaćeg tržišta u FBiH

SAŽETAK

Federalno ministarstvo trgovine izradu Projekta „Razvoj trgovine i domaćeg tržišta u Federaciji Bosne i Hercegovine“ (dalje: Projekt) povjerilo je konzultantskom društvu Inženjerski biro d.d. iz Zagreba i Ekonomskom institutu Sarajevo temeljem javnog natječaja.

Ciljevi izrade ovog projekta bili su sljedeći:

- prikazati stvarno stanje i trendove u trgovini Federacije BiH (FBiH);
- analizirati i ocijeniti snage, slabosti, mogućnosti i prijetnje u razvoju trgovine i domaćeg tržišta;
- ocijeniti položaj i ulogu trgovine u poslovnom sektoru FBiH (politika cijena, opterećenja, PDV);
- ocijeniti prilagođenost trgovine FBiH aktualnim trendovima i izazovima budućnosti;
- ukazati na mogućnosti kooperativnih odnosa s domaćom proizvodnjom stvaranjem vlastitih marki;
- predložiti mjere za povećanje konkurentnosti trgovine stvaranjem nabavnih grupa i učlanjivanjem u međunarodne nabavne grupacije;
- predložiti mogućnosti stvaranja nacionalnog trgovačkog lanca radi zauzimanja strateških pozicija, pokretanja vlastitih robnih marki i jačanja opskrbljenosti u blizini mjesta stanovanja;
- ponuditi strategiju odnosa lokalne sredine prema prodoru inozemnih trgovačkih lanaca;
- dati smjernice za ponašanje trgovine u povećanoj liberalizaciji tržišta prema kojoj su usmjereni svi sporazumi o slobodnoj trgovini;
- kreatorima trgovinske politike pružiti osnovu za donošenje strategije razvoja trgovine koja teži jačanju udjela domaće proizvodnje u ukupnim ekonomskim kretanjima i jačanju izvoza;
- dati prijedlog okvira organizacijskih promjena i programa restrukturiranja trgovine.

Pokretanje inicijative i zaključivanje ugovora o realizaciji ovog projekta između Federalnog ministarstva trgovine i Izvođača tijekom 2008. godine potvrdilo se kao jedan od projekata od vitalnog interesa za ekonomiju FBiH u uvjetima rastućih globalnih i regionalnih ekonomskih problema i s njima povezanih nužnih pravovremenih i koordiniranih reakcija svih ministarstava FBiH.

Projekt „Razvoj trgovine i domaćeg tržišta u Federaciji Bosne i Hercegovine“, dakle, imao je za primarni cilj definiranje strategije efikasnog povezivanja razvoja trgovinske djelatnosti s razvojem domaće proizvodnje i tržišta, uz definirane mjere ekonomske politike usvojene dijelom na nivou Vijeća ministara BiH, a dijelom na entitetskom nivou. Projekt je strukturiran u sedam poglavlja: Ciljevi Projekta (prethodno navedeni) i pojašnjenje metodologije; Metodološka načela izrade Projekta; Analiza globalnih trendova u trgovini; Snimanje i analiza postojećeg stanja tržišta FBiH; Dijagnoza trgovinske djelatnosti u FBiH; Aktivnosti

unapređenja faktora razvoja trgovinske djelatnosti u FBiH sa scenarijima razvoja; Provođenje, kontrola i prilagođavanje programa.

Autori Projekta su u zaključnim razmatranjima od analizirana dva scenarija razvoja trgovinske djelatnosti (Scenarij I i Scenarij II) mišljenja da je drugi scenarij koji je baziran na unapređenju nivoa kvalitete nezavisnih varijabli bolji te da bi ovaj scenarij trebao biti osnova

za razvoj trgovinske djelatnosti FBiH. Nezavisne varijable (ili varijable koje determiniraju performanse) u scenariju su: regulatorni okvir, atraktivnost FBiH, organiziranost malih trgovaca, konkurentnost domaćih proizvođača, i promocija domaće proizvodnje. Zavisne varijable modela ili performanse su: rast obujma prometa unutarne trgovine, rast zaposlenosti u trgovini, rast udjela domaćih proizvoda u prometu trgovine, prostorna održivost trgovine i održivost domaćih lanaca trgovine i malih trgovaca.

Optimalni scenarij razvoja trgovine u FBiH najvećim dijelom nudi pozitivne granične efekte rasta performansi trgovine i tržišta. Regulatorni okvir kao determinirajuća varijabla doprinosi stvaranju početnih graničnih efekata za rast obujma prometa, rast zaposlenosti, rast udjela domaćih proizvoda u prometu te održivost domaćih lanaca trgovine. Atraktivnost FBiH za investitore u trgovačke lance stvara najveće pozitivne granične efekte na rast prometa i zaposlenosti, niske pozitivne efekte na udio domaćih proizvoda u prometu, kao i visoke negativne granične efekte na prostornu održivost i održivost domaćih trgovačkih lanaca. Organiziranost malih trgovaca nudi ograničene pozitivne granične efekte na rast prometa trgovine i prostornu održivost, veće efekte na zapošljavanje i najveće pozitivne efekte na održivost domaćih lanaca proizvodnje i malih trgovaca. Konkurentnost domaćih proizvođača ima nizak utjecaj na performanse trgovine, dok varijabla podrške promociji i podizanju kvalitete domaće proizvodnje ima jednake utjecaje kao i konkurentnost domaćih proizvođača.

U cjelini autori Projekta sugeriraju da efekti prezentiranog scenarija (Scenarij II u Projektu) pokazuju potpunu opravdanost poduzimanja aktivnih mjera za unapređenje nezavisnih varijabli u analiziranom modelu razvoja trgovine u FBiH.